

CIENTÍFICS LLETRA FERITS

Assassinats, misteris, amors, enveges, dilemes ètics, amistats i traïcions... Aquesta nova monografia de Mètode reuneix vint apassionants històries on la ciència té un paper protagonista. Els relats, cadascun dels quals està dotat amb personalitat pròpia, ens endinsen en universos plens d'enginyers matemàtics, de referències a la biologia, la química o a la mateixa lògica de la investigació científica.

Les narracions que componen Científics Lletraferits han estat escrites per: Marià Alemany, Sílvia Aymerich, Miquel Barceló, Daniel Closa, Anna Crusafont, Carles M. Cuadras, Martí Domínguez, Xavier Duran, Rosa Fargat, Jordi Font-Agustí, Teresa Franguesa, Isidre Grau, Amàlia Lafuente, Salvador Macip, Jordi de Manuel, Joan Marcé, Miquel de Palol, Pere Puigdomènech, Carme Torras i Carles Zafon. Les imatges que il·lustren la monografia són de l'artista Jaume Plensa.

Mètode
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA



CÀTEDRA DE
DIVULGACIÓ
DE LA CIÈNCIA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA • FORNACIÓ Caballat Blanch



JORDI DE MANUEL / SALVADOR MACIP (eds.)

CIENTÍFICS LLETRA FERITS

MONOGRAFIES **Mètode** 7

Mètode
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA



**CIENTÍFICS
LLETRA FERITS**

JORDI DE MANUEL I SALVADOR MACIP (eds.)



PELL DE LLUNA

Sílvia Aymerich i Lemos

Sobre una idea de Sergi Valdivieso

I

Qui l'havia vist dormir entre les roques, prendre el sol damunt les lloses, amagar-se rere les pedres, sabia que l'animaló es conceixia de cor tota la gamma de grisos i bruns. La majoria d'estadants de Collserola s'havien conformat amb una única coloració. Ell, en canvi, fent un esforç gegantí, havia après a préner fortament les rugositats per aconseguir una pell més fosca a ple sol. A relaxar-se novament i recuperar el to més sorrenc al crepuscle. Aquella habilitat donava sentit a la seva existència i, amb més o menys admiració, els éssers de l'entorn havien acabat reconeixent-li el mèrit. Tots, llevat d'un...

—Ei, dragolí... Dus el color gris festa o el gris de cada dia, avui, eh?

És clar que allò li ho havia dit sense paraules perquè vosaltres i jo sabem que les bèsties no parlen. Fos com fos, no havent-hi ningú més a la vora, era indubtable que els cops de cua de la salamandra virolada s'adreçaven directament a ell. Però aquell vespre, al dragonet de Collserola, els seus aires de *star* l'irritaren profundament: com podia tractar-lo amb un to despectiu, precisament a ell, que no feia ni dos dies l'havia defensada davant la resta de congèneres quan l'acusaren d'haver enverinat les aigües del rierol?

L'actitud, per inesperada, li dolgué més encara. Malauradament, canalitzar la indignació en una rèplica brillant no estava fet per a ell. Les respostes enginyoses li sortirien totes al cap d'unes hores, quan estigués sol al cau. Ara només havia sabut emetre un esgarip sonor dels seus, que no feien sinó evidenciar que la salamandra havia fet diana en el més pregon del seu cor.

—Nyiiiic!

—Caram, quina pell més fina, dragolí!



Fotografia: S. Valdivieso



El doble sentit de la darrera frase li semblà encara més ofensiu. Titllar de fina la seva pell rugosa era d'una mala intenció manifesta. No pogué resistir l'ofensa més temps i abans que la presumptuosa bestiola hagués marxat, va córrer a amagar-se al cau. Dels ulls li rajaren gotellades d'amargor, d'humiliació. S'ho hauria esperat tot, tot, menys allò...

Feia dies que remenava la cua davant seu, saludant-lo amorosament, i el dragó havia acabat creient que la salamandra s'havia enamorat d'ell, impressionada pels seus subtils canvis cromàtics. Feia tan sols quinze dies que ell, l'animaló més tímid de l'entorn, havia gosat saludar-la. Una setmana que, veient-la plorosa, li llepà la ferida de la cua, quan se l'esgarrinxà amb un esbarzer. Què havia passat des de llavors? Cada cop que s'ho preguntava, un nou flux de dolor li rajava dels ulls. Tota la nit se la passà en blanc preguntant-se una vegada i una altra què havia produït aquell canvi tan sobtat.

L'endemà, el dragonet es llevà sense esma. Sense esma sortí quan els primers raigs de sol traçaren tènues llongotades damunt la roca nua, invitant-lo a escalfar el seu cosset menut, com cada dia. I així que notà la suau escalfor de l'astre de foc a l'esquena, els ulls se li tancaren irremissiblement. Aquell matí, amb la somnolència, el sol li semblà que pesava, com si els seus llarguíssims raigs gairebé l'acariciessin i s'hi deixà anar més estona que de costum.

—Quin posat més tendre, petit dragó de pell de lluna...

De sobte, aquella veu humana li féu separar les parpelles i s'adonà que el pes que notava no era de la radiació solar sinó de cinc ditets afuats que li recorrien suaument l'espina. Va fer un bot anguniós i, cames ajudeu-me, es ficà altre cop dins el cau, com si hagués vist el dimoni.

—Eiii, torna, que no et vull fer cap maaal!

De lluny estant, el dragó observà les trenetes amb llacets caramel d'aquell ésser diabòlic que se'l mirava amb ulls de pruna madura. La maliciosa salamandra tenia raó, fins i tot els dimonietes tenien el cos més virolat que no pas ell.

—Sí, t'ho dic a tu, dragonet! Eiiii, no te'n vagiis!!!

Una bona estona estigueren mirant-se l'un a l'altre sense gosar fer una sola passa. Finalment, la nena inicià les presentacions:

—Sóc la Naoko Fujiwara, però aquí els amics em diuen Ko, que, no sé si ho saps, però vol dir «menuda» en japonès... Quan creixi m'hauran de canviar el nom!!! He, he, he! I tu, com te dius?

La resposta monosil·làbica del dragó es féu esperar ben poc.

—Nyiiiiiiic!

Aquest cop fou la Ko qui reculà espantada. De seguida, però, s'adonà que tot era motivat per la desconexença mútua i intentà d'explicar-se.

—Només volia que sabessis que tens una pell de lluna magnífica, plena de cràters, cims i planúries... He vist que ets capaç de canviar-ne el color segons

l'hora i el fons. I això et juro que no he vist cap altre animal de la serra que ho fes... I mira que sempre estic voltant per aquí, jo!

L'animaló restà uns instants immòbil, escoltant atentament les explicacions de la noieta. De seguida s'adonà que aquella veu tan salpebrada no podia pertànyer a cap ésser malèfic. (Els que et volen mal, s'ensucren la llengua...). A més, tot el que li deia responia a la seva realitat, tan sols que, des dels ulls guspirejants de la Naoko, tornava a aparèixer-li resplendent. Potser per això es decidí a obrir-li el cor en la manera que els animals obren el cor als homes: mirant-los llargament les pupil·les. Així passaren les hores fins que el dragó, veient que ja era fosc, acabà el relat del seu neguit tornant-se'n al cau per no entretenir la seva confidència ni un minut més.

—Ostres, Pell de Lluna, ho veus, que ets especial? Qui perdria tantes energies desprestigiant algú que no s'ho valgués? Ai, perdona... Et puc dir Pell de Lluna, oi? T'asseguro que la Virolada aquesta no em coneix! Jo no sóc de les que es queda quieta davant una injustícia!

Arribats en aquest punt, em sento en l'obligació moral de fer-vos un advertiment: queda la possibilitat, gens remota, que la fantasiosa de la Ko s'ho hagués imaginat tot. No és fàcil interpretar la intensitat de les mirades i, atès que els esgarips són de difícil traducció, hem admetre que la noieta d'ulls de pruna hi podia haver posat més pa que formatge. El cert és que se'n tornà a casa tota neguitosa, dolguda perquè una salamandra pretensiosa pogués haver ferit tan endins un ésser delicat com el dragonet que acabava de conèixer.

II

Aquella nit, doncs, la Naoko no va poder aclucar un ull. Sentia la veueta enrogallada del dragó que li retrunyia pel cervell fent caramboles de lòbul a lòbul. A cada retruny, ella feia un cop de maluc i canviava de posició, esperant així aplacar aquell so. Tot inútil. Ni li venia cap idea per a resoldre el problema ni era capaç de fer emmudir aquella veu trèmula.

—Nyiiiic!

Per les esclatxes de la persiana s'adonà tot d'una que clarejava. Es fregà els ulls neguitosament i es cargolà el coixí per tapar-se les orelles, com si el crit vingués de fora i amb aquell gest pogués protegir-se de sentir-lo a tota hora.

—Naoko-chan, desperta't. Que demà és Corpus i anem a Stiges. Hauries d'anar a casa dels Werke per saber a quina hora sortirem.

Amb el dragonet al cap, la noieta no estava per a Stiges. Tanmateix, remugà un «Sí, mama» entre dents i s'afanyà a vestir-se. Conscient de les dificultats

lingüístiques de la seva mare, es dirigí tot seguit a casa dels cònsols d'Alemanya, per no fer-li passar pena innecessàriament.

Es trobà en Hans, el fill pèl-roig de Herr Werke, jugant a pilota a la porta de la caseta de les eines. La pobre porta, que un dia va ser l'Isa, s'havia convertit en l'objectiu de les seves iras. Des que Madame Patin havia elogiat el seu prodigiós avenç en francès, el noi estava autoritzat a desfogar-s'hi. Excel·lir en la llengua de la diplomàcia li donava carta blanca per a ser una nul·litat en la resta, comportament inclòs.

La Naoko havia sentit nombroses vegades com la institutriu que compartien cantava les excel·lències del «Petit Werkeee», com l'anomenava —la Patinet allargava sorollosament la darrera e. De tan ensucrades com eren les paraules, feien venir basques.

—El seu fill té un do innat per a les llengües, Frau Werkeee! Serà un excel·lent diplomàtic. A més, és tan educat...

Patinava irremissiblement, la Patinet. Ignorava que el seu estimadíssim deixeble, així que ella girava l'esquena, l'escarnia amb una brutalitat esfereïdora. O potser ho sabia i per això la dona tossia escandalosament abans d'entrar a la sala on feien classe. Enxampar-lo renegant damunt la taula l'hauria situada en una posició complicada, i l'hauria obligada a prendre unes mesures correctives altament desagradables.

Als ulls del seus companys, les habilitats gesticuladores d'en Hans i el seu coneixement aprofundit dels insults en diverses llengües l'havien convertit en el pallasso oficial i li havien atorgat, per aclamació, l'estatus de cap de colla.

La «microFujiwara», en canvi, era l'ase dels cops. Madame Patin no la suportava. No admetia que, amb la seva traça dibuixant, tingués una calligrafia tan caòtica i mostrés interès nul per millorar-la. L'estrambòtica passió de la japonesa per fer pintures amb azukis i sèsam, se li feia odiosa. No s'havia parat a pensar ni per un instant que la noieta era l'única dels cinc que havia hagut d'aprendre's un alfabet nou, i, en comptes de valorar-li l'esforç, ridiculitzava cruelment les seves mancances.

En una classe tan polaritzada com aquella, a la resta de companys no els restava altra opció que fer de claca: per davant reien les gràcies a Madame Patin i, per darrere, les hi reien a en Hans. Res que no fessin els seus pares en les respectives oficines consulars: no era allò ser diplomàtic?

Perdoneu el llarguíssim parèntesi: havíem deixat la Naoko dirigint-se a casa dels Werke i me n'he anant per les branques de Madame Patin i les seves dèries calligràfiques. El tanco, doncs, i us situo, d'un salt, a la residència del cònsol d'Alemanya.

—Hallo! Què, a punt per a anar a Sitges?

—Pse... A mi, Werke, les processons...

—Doncs jo, Fujiwara, per les flors no aixecaria el cul de la cadira, però esfullar-les m'encantaaa! Deu ser la meua vena sàdica! L'any passat va ser brutaaa!

Les ganyotes d'en Hans van fer venir al pensament de la noieta la darrera diada de Corpus, i se li il·luminà la cara. Hi havia arribat prou d'hora per a veure els vilatans, carregats de cistelles amb pètals fins al capdamunt, escampant-los hàbilment a terra per construir sorprenents dibuixos sobre la superfície dels carrers més centrals. Vena sàdica o no, el cert és que, del caparrot pèl-roig del Werke, de vegades en sortien idees i tot!

—Gràcies, Hans! Ets un sol!

El noi es trobà, de sobte, amb un parell de petons a cada galta. I allò no era el més gros: la Naoko l'acabava d'anomenar pel seu nom de pila per primer cop! Per sortir de l'astorament, demanà a la japonesa què li estava agraït.

—Ara t'ho dic: he de passar abans pel consolat. M'hi acompanyes?

En Hans la seguí, desconcertat encara per l'efusió desacostumada de la noieta, mentre ella anava descabdellant la seva idea. Passarien per tots els jardins dels consolats i en cadascun demanarien la més sorprenent de les flors. Les anirien esfullant dins cistelles de vímet que espargirien després en pluja de pètals damunt del dragonet. Així, en Pell de Lluna seria el més virolat de l'entorn i la salamandra presumptuosa no tornaria a fer escarni de la grisor del seu cos.

En arribar al consolat del seu país, la japonesa feu un senyal per tal que en Hans l'esperés fora. En sortí a l'instant, tota cofoia, protegint amb les dues mans una flor blanca esclatant.

—Ne lumbonuci fera!

—No t'entenc, Naoko... Si em parles en japonès, jo...

—Però què dius, Werke? Si és el nom de la planta! Ho acabo de llegir en un rètol clavat a terra... No se suposa que tu tens «un do innat per a les llengües»? —digué intentant imitar la professora de francès tant en la veu com en el gest.

—Fujiwara, ets patètica! Ja ho diu Madame Patin, que fas as que semblen os, es que semblen is, i us que semblen enes... O és a l'inrevés?... Ha, ha, ha!

—Que gràcies que ets, *mon petit Werkeee*! Tu, com que pronuncies tan bé les erres, la Patinet es fon... Uí, uí, uí, que em sembla que està enamorada de tu...

Tornava a ser de nou el «Petit Werkeee» i la ràbia li pujava pel coll com lava volcànica. En adonar-se'n, la Naoko tallà en sec, abans no entrés en erupció irremissiblement.

—Era una broma, Hansie! Que no veus que podria ser la teua àvia! I ara no t'enfadies, però no trobes que un bromista genial com tu hauria de ser capaç d'encaixar una petita gracieta?

El to serà de la Naoko el desarmà internament. Incapaç de reconèixer-ho llavors, reprengué la pregunta inicial de la noieta, obviant la referència a la professora de francès.

—A mi, això de «*Ne lumbonuci*» no em sona gens... Qui és segur que ho sap és el Silvério. Fa dos anys feia classe amb nosaltres; tu encara no hi eres... Ei, el podem anar a veure!

—En Silvério? Vols dir aquell ganàpia amb la cara plena de grans i les ulleres de cul de got? Però si està com un llum! Té un cabanyot ple d'escarabats fastigosos i plantes menjamosquits! A la festa del cònsol de França, que tu no hi vas venir, com que ningú no volia ballar amb ell, va anar a buscar una serp i se la va cargolar al coll. Se'l van haver d'endur arrossegant-lo! I això que ja té catorze anys! —argumentà la japonesa.

—Exactament: és el rei de les espècies estranyes, començant per ell! He, he, he. Va, acompanya'm, Naoko, que riurem!

Entre rialles, arribaren a la residència del cònsol del Brasil. Els obrí un majordom tot tibet, que, en demanar pel fill, els conduí a la part del jardí on tenia el terrari.

—Silver! Què faas? —el saludà enriolat en Hans, veient-lo treure's ratolins de la butxaca.

—*Olá!* Que us fan por els animalons, *meninos*?

—De cap manera, Silver! Precisament la Naoko Fujiwara i jo volem ajudar-ne un que viu a Collserola i estem recollint les flors més virolades dels jardins dels consolsats...

La japonesa es tragué, llavors, la seva planta de darrere l'esquena i la mostrà, tota cofoia, al brasiler.

—Com aquesta *Ne lumbonucifera*...

—Voldrà dir *Nelumbo nucifera*, *Senhorinha Fujiwara*. És un lotus sagrat.

I pel seu aspecte blanc resplendent i la grandària de les flors, jo diria que és «Alba grandiflora»...

—Ho veus com t'ho deia, Naoko, que ell ho sabia! —comentà en Hans, amb complictat.

—Però, Silver, què és això de *grandi*... —insistí la japonesa.

En Silvério al·lucinava. Podia ser que la destrallera de la Naoko Fujiwara s'interessés per alguna cosa que no fossin les seves extravagants pintures de sèsam i mongetes? Per res del món no volia desapropiar la meravellosa oporunitat d'impressionar-la!

—Ben senzill, *senhorinha*: és el seu nom científic. Està format per diferents paraules. *Nelumbo* és el gènere; *nucifera*, l'espècie; «Alba grandiflora» seria la subespècie. Aquest sistema d'anomenar els éssers vius l'establí el segle XVIII un científic suec anomenat Linné...

En Hans aprofità la primera pausa del brasiler per a demostrar a la japonesa que ell, a més de divertit, podia resultar intel·ligent.

—Amb raó no entenien jo la Naoko quan m'ha dit el nom de la planta en suec, Silver!

—*Sueco, disse!*

La beneiteria dels seus dos companys escandalitzà el brasiler per uns instants. No sabent si posar-se a plorar o cargolar-se de riure per la gespa, optà per aquesta darrera opció. I la riallada el relaxà tant que li donà una seguretat inusitada enfront del seu antic ridiculitzador oficial.

—T'he dit jo que el nom de les plantes fos en suec, *bobalhão*? No, oi? Linné, el científic, era suec! Però utilitzava el llatí perquè en aquella època era la llengua de la cultura, així com ara és el francès, «Petit Werkees!» Aviam, *meninos*: us ho posaré fàcil. Tots tenim un nom de pila, oi? Jo em dic Silvério, vostè es diu Naoko i la planta es diu *Nelumbo*... Ara bé: de Silvérios...

—Pots anar una miqueta més de pressa, Silver? Gràcies! —demanà amb sorna l'alemany.

—Doncs això... Que ella es diu Naoko..., però no és l'única Naoko...

—Ni jo sóc l'únic Hans! Quin descobriment, tu!

—Deixa't que s'expliqui, Hansie, si us plau... —intervingué, conciliadora, la Naoko.

—No és l'única, encara que per a nosaltres dos només n'existeixi una, de Naoko... Oi, Hans? —aclari innecessàriament en Silvério posant en evidència el seu competidor alemany—. Doncs encara que no us ho sembli, encara que sigui per poc, la *Nelumbo* tampoc no és l'única!

La parsimònia del brasiler estava crispant en Hans fins a extrems insospitats. Ja no sabia com posar-se. Tant, que per fer-se passar els nervis, havia començat a arreplegar pedres del terrari i barrinava si tirar-les-hi als morros o a les cames.

—Ko, si no dius al karioko que vagi més de pressa, et juro que l'accelero de cop!

La japonesa s'adonà que, per la xemeneia del volcà privat d'en Hans, començava a pujar-hi perillosament la lava.

—Tranquil, Hans, deixa-li-ho explicar...

—*Iso*, Hans, *tranquilo*! Resulta que Linné va pensar que si darrere el primer nom (*Nelumbo*, en el nostre cas) n'hi afegíem un altre que deixés clar de quin *Nelumbo* parlàvem, tindriem una manera efectiva de distingir els éssers vius i ordenar-los posteriorment. I si es feia en llatí s'assegurava que no hi haguessin malentesos entre els científics d'arreu del món. Però, *senhorinha*, plantejava un repte que en Hans, que és molt observador, de segur que sap...

L'alemany li n'hauria dita una de grossa, però per algun motiu estrany decidí aturar la pujada de la lava pel seu coll respirant fondo, i es donà temps per a una rèplica intel·ligent.

—Gràcies, Silver, però continua tu, que també ho explicaràs molt bé...

—Doncs el repte consisteix a trobar aquella característica que diferencia una espècie de les altres del mateix gènere. Pot ser el color (com *alba*, que vol dir «blanc») o bé l'origen, (com *africanus*) o bé l'indret on viu (com *campestris*). De fet, els humans hem creat els cognoms de manera semblant. Fixa't: la nostra

Naoko es diu Fujiwara, que vol dir «bella prada»: un lloc, oi?

En sentir allò, a la Naoko les pupil·les se li van expandir i li van cobrir tot l'iris.

—Ostres, Silver, també saps llengües orientals? Ets genial!

—*Arigato*, Naoko-chan —respongué el brasiler, esgotant les darreres paraules en japonès.

En Silvério s'adonà llavors que havia de reconduir la conversa cap a la floricultura si no volia derrapar en el pitjor moment. I, relaxat per aquell nou compliment que li venia de qui mai no s'hauria esperat, es tragué les ulleres per reprendre alè més lliurement.

—Tampoc no és casualitat que la *Nelumbo nucifera* sigui una flor sagrada, sabeu?... *Nucifera*, la característica de l'espècie, ens diu que les seves llavors tenen forma de nou. I és que té una qualitat: és capaç de germinar després de trenta segles! Tres mil anys, *meninos*!

La nota de ninetes de pruna era ja incapaç d'articular cap paraula: estava absorbit mirant els ulls blavissims que en Silver havia deslliurat per uns instants de les pesants gàbies de vidre.

—Al meu jardí, jo també hi tinc algunes plantes ben curioses, Naoko-chan —prosseguí el brasiler—. Pensi que al meu país tenim el riu més cabalós, que dóna nom a la selva més gran del món. Un dia que vingui amb més temps... —digué acarোনant tendrament un ratolí d'ulls rosats.

En Haus, adonant-se llavors de l'embadaliment de la Naoko, intentà trencar l'escena amb l'únic art que dominava: l'humor de quincalla.

—Jo des d'aquí mateix ja estic veient un *Gallumbo cagata*! Del llatí *gallumbo* que vol dir «calçotets» i *cagata*, pel color marronós dels llepels! Saps, Ko? Ha, ha, ha!

La japonesa, profundament molesta, clavà un cop de colze al Werke, mentre li retreia:

—Calla, *bobalhão*!

Sentir la Naoko desautoritzar el pallasso blanc d'en Haus en portuguès, al Silvério li arribà a l'ànima. D'una revolada, es tragué el davantal i li anà a collir el millor exemplar del seu preuadíssim nenúfar gegantí de l'Amazones.

—*Arigato*. Gràcies, Sil! És enorme!

—No és la mida el que el fa especial, sinó la seva capacitat de canviar de color. La primera nit que s'obre és blanquíssim, com el seu lotus, *senhorinha*, però la segona...

Aleshores el brasiler s'apropà a l'alemany i, davant la badoqueria incrèdula d'aquest, li espetegà un petó a la galta, abans de prosseguir:

—... es torna com la pell del «Petit Werkeee» ara mateix! Ha, ha, ha!

El lloc exacte de l'impacte dels llavis d'en Silvério quedà instantàniament d'un rosa encès i l'alemany, amb els ulls guspirejants d'ira, maleí el brasiler entre dents.

—Em sap greu, Hans! Per mostrar-li a ella el color, no m'ha quedat més remei que fer-te'l a tu!

—Prou! Jo me'n vaig. Ko! Si anem perdent temps amb petonets, se'ns farà fosc! —exclamà en Hans Werke, retinent valentament el plor.

El brasiler assaborí la seva superioritat evidenciant la derrota de l'alemany davant la noieta.

—Ah, Hans, m'oblidava de dir-te que el meu nenúfar es diu *Victoria amazonica*, per raons ben òbvies... Ha, ha, ha! —afegí sorneguerament—. Ara, *meninos*, sí que us deixo...

—D'acord, Sil, quedem a la placeta, doncs! —concretà la Naoko per assegurar la trobada.

En Silvério es girà rient per sota el nas, mentre els dos amics es dirigien amb pas apressat cap a la mansió del cònsol dels Estats Units.

Trobaren en Dave, el fill petit de Mr. Thorn, just quan sortia. En preguntar-li quina flor triaria, el noi trigà ben poc a decidir-se per l'iris endèmic del Missouri: d'un blau tan intens que en alguns indrets l'anomenaven «la bandera blava de l'oest».

—No m'ho diguis, Dave: *Iris missouris*. M'equivoco? —aventurà la Naoko.

—Ai, de què, Ko...? *Iris missouriENSis*! —rectificà el noi, orgullós del vint-i-quatre estat de la Unió.

—És que és llatí, saps, Dave? En Silvério encara no m'ho ha ensenyat tot! He, he, he.

Entusiasmats per la idea de la japonesa, el noi i americà apuntà també la seva proposta:

—I si anem amb la Marie? Els francesos tenen un gust exquisit, *you know...* (Encara que ella no en sigui el millor exemple, ha, ha, ha!). Tenen un jardí *spécial*, com diuen ells, al consolat...

Seguint les insinuacions d'en David Thorn, a poques passes la filla petita del cònsol francès terrejava al pati de casa seva. De darrere la reixa estant, se la veia asseguda a terra, amb les mànigues de la brusa arromangades, fent potets de fang al costat d'un noi iet mulat.

—Ei, què hi feu, aquí tots? Que és una expedició? —preguntà la franceseta, encuriosida.

—Podriem dir-ho així... —s'apressà a respondre-li la Naoko—. Recollim flors amb algun detall *spécial* per a un amic *spécial* que té un nom tan *spécial* com *Peau de Lune*...

En els bellíssims llavis molsuts de la Marie, s'hi dibuixà una ganyota de disgust.

—*Spécial?* Odio la paraula! Tots en som!!! Ser *spécial* no té res de *spécial*! —*Ets une philosophe*, Marie! —exclamà el seu amic, impressionat per la brillantor de les paraules de la noia, que contrastaven amb l'opacitat de la seva pell enfangada.

—*Excusez-moi: je vous présente mon ami Bonki de Madagascar...* —indicà la Marie, somrient— i també aquesta *Tulipa planifolia* de Savoia... —afegí, llegint el rètol.

—Doncs jo, si m'hi deixeu ser, us proposaria un lliri groc africà —intervingué en Bonki—. Aquí diu: «*Zantedeschia jucunda*»—aclari mentre el collia.

—*Zantedeschia*, referència al lloc d'Àfrica on neix... —hipotetitzà en Hans fent-se l'entès.

—No pas! —respongué una veu més greu des de darrere—. Ve d'un botànic italià que va viure a cavall dels segles XVIII i XIX. I *jucunda*, en llatí, vol dir «agradable de veure». Però compte, que és tòxica, *meninos*! —alertà en Silvério, que acabava d'encalçar la colla.

—Un altre cop és aquí, aquest karioko! —mormolà entre dents en Hans.

—Doncs és curiós, Silvério —apuntà en Bonki—, perquè a l'illa ens els mengem, els lliris!

—És que cuinats deixen de ser tòxics: els que els agafen ho saben bé! Però afanyem-nos, que és tard! Tothom té planta, oi? —s'assegurà el brasiler, convertit en l'autoritat de la colla.

En Hans s'adonà, llavors, que ell era l'únic que no en duia. Per sort, recordà la xocolatera fumejant que la mare li havia deixat damunt la taula i els brotets de menta amb els quals la decorava. Ja tenia la planta! En confiança, li ho xiuxiuejà a l'orella de la Naoko.

—Mmm... *Mentha*! —exclamà la japonesa, tota satisfeta de saber-ne el nom científic.

I, gairebé a l'instant, en Silvério es girà a fer-li la rèplica amb complicitat:

—Gènere *Mentha*. Molt bé, Naoko-chan!... Espècie?

—Pareu amb el llatí! —els tallà, en Hans, fastiguejat—. És una llengua morta, sabeu? Millor dir-ne *Minze*, en alemany! Que és ben viu i amb milions de parlants!

—Calla, Werke, que volem escoltar en Silvério! —respongueren a l'unison la resta.

En Hans, llavors, adonant-se que el seu lideratge perillava, esmentà el saborós berenar que la seva mare havia preparat.

—Nois, ja tenim tots els colors i la xocolata es refreda! Qui en vulgui, que em segueixi...

—De xocolata, en tenim tots a casa, *thanks*, Werke! Però no t'has adonat que encara ens falta el negre? —replicà en Dave revisant mentalment la quadricromia (*cyan, magenta, yellow, black*), necessària per a obtenir la resta de colors, que el seu avi impressor li havia explicat.

Mentre rumiaven d'on podrien treure una planta de pètals tan foscos, en Silvério prengué la paraula de nou amb un somriure.

—No us preocupeu, *meninos*, al jardí dels Jansen hi ha una taca!

—Ui, sí, una taca! Molt graciós, Silver! —l'escarní l'alemany, jugant-s'hi el darrer petard.

—T'haurem de posar un morrió com als bulldogs, Hans? Em refereixo a la *Tacca chantrieri*: la flor és del color del carbó i té forma de rat-penat. És una planta tropical originària de l'Àsia, que el consol dels Països Baixos es va fer portar a Barcelona. De segur que la Kris, la seva filla, que és de la meua edat, ens n'aconsegueix una flor! Deixeu-me fer, *meninos*!

Un aplaudiment espontani s'estengué a l'instant com la pólvora. Erigit en líder per aclamació, el brasiler s'encaminà, solemnement, al portal dels Jansen. A l'instant en sortí, triomfant, acompanyat de la Kris, que brandava una sorprenent flor rat-penat a la mà.

—Ja tenim els colors que calen! Gràcies a qui, *meninos*? —comentà el brasiler, exultant.

—A en Silvério!!! —respongueren quatre veus en els quatre timbres corresponents.

No cal dir que la d'en Hans no formava part del cor. Tampoc no s'hi afegí la Kris que, per edat, ja no pertanyia a la categoria dels petits. Aleshores, la Naoko, tement que l'holandesa desviés l'atenció d'en Silvério cap a la seva latitud, intentà recuperar l'interès d'aquest:

—Per cert, Sil, els animals també tenen nom científic, oi? Quin és el d'en Pell de Lluna?

—És un dragó comú, Ko —la tutejà, complagut—, *Tarentola mauritanica*. Prové de...

—Prooou! —implorà en Hans per dins, desesperat.

I el seu prec fou escoltat perquè tot d'una veieren que el majordom d'en Silvério, corria, entresuat, cap a ells.

—Senhorinho Silvério, quina desgràcia! La boa s'ha escapat quan netejava el terrari. Si se n'assabenta el seu pare, em farà xixines! Només vostè em pot salvar, *senhorinho*!

En sentir allò, com si li haguessin encomanat una missió d'alt risc des de les més altes instàncies del seu país, el brasiler s'acomiadà dels companys, tot compungit, i la Kris s'hi afegí en una arrencada solidària:

—T'hi acompanyo, Sil. Sis ulls hi veuen més que dos!

Veient que s'allunyaven els dos ganàpies que li feien ombra, en Hans Werke respirà alleujat.

III

En Pell de Lluna, se'l varen trobar mig endormiscat prenent el sol d'hora-baixa. En sentir aquella gernació de veus, es ficà rabent al cau. Calgué Déu i ajut perquè en sortís.

—No tinguis por, dragonet. Són amics meus... —s'avançà la Naoko per presentar-los-hi.

Lentament, l'animaló tornà a treure el cap i, en veure les trenetes de la Ko, s'arriscà a sortir a poc a poc.

—Hem pensat que unes floretes t'anirien d'allò més bé! Però t'hem de ruixar una mica abans per preparar la pell...

La idea havia estat de la Marie, potinera de mena, que sabia com n'era d'important mullar-se les mans perquè s'enganxés el rull de fang de les nanses. El dragonet es deixava fer, conscient que aquella colla d'amics no en podia sortir res de dolent.

En Bonki actuà de mestre de cerimònies. De petit, havia vist més d'un cop els camaleons multicolors de Madagascar i li semblà que, si s'hi inspiraven, el resultat podria ser molt més impactant. Però fou en Dave qui tingué la pensada de trinxar els pètals a bocinets per poder repartir els colors amb més precisió.

Així, per torns, cadascun dels nens espargí els trossets de la seva flor pel cos menut de l'animaló. Al petit dragó aquella pluja li semblà la més deliciosa que mai havia sentit: blau relaxant a l'esquena, groc i taronja càlids als flancs, negre intens vora els ulls, blanc lluminós al musell i a les ungles, verd refrescant a les potes i un petit toc a la boca...

—Perquè senti el gust de la menta cada cop que vulgui beure —precisà en Hans.

Tan escaient els semblà el resultat que la Naoko tragué la capsa de colors i llavors de la bossa per dibuixar-lo. Un cop pintat, hi afegí el sèsam per simular la terra i les azukis com a pedres. Després, arrencà unes branquetes de fàrigola i les hi col·locà com si fossin arbrets.

—*Arigato!* Gràcies! Ja està, petit drac!

«Petit drac»: era la primera vegada que algú li deia «drac» i se sentí profundament honorat per aquell mot amb sonoritats llegendàries. En acabat, tota la colla s'estigué esperant que la presumida salamandra fes la seva solemne arribada. Tot en va. Tant i tant la varen esperar que es començà de fer fosc i hagueren de prendre una decisió. A casa els esperaven i, un a un, els cinc nens

s'anaren acomiadant d'en Pell de Lluna. Amb un gest ondulant de la mà, un darrere l'altre emprengueren el camí de retorn cap a casa.

—*Auf Wiedersehen!*

—*Goodbye!*

—*Au revoir!*

—*Veloma!*

—*Sayonara!*

El dragonet aprofità la quietud per a contemplar la seva nova pell en l'aigua del rierol. Tan cofoi estava del seu aspecte radiant que ni sentí l'arribada de la salamandra. Sense ni tan sols saludar, en un atac d'enveja furibunda, d'un cop de cua malairat féu voleiar els pètals que, amb tanta cura, els nens havien disposat damunt la pell del dragó. I se n'anà per on havia vingut, gronxant-se parsimoniosament i remugant per sota el nas:

—Quin munt de fullaraca! Algú hauria de cridar l'atenció al jardiner...

Veient tots els pètals espargits al seu voltant, en Pell de Lluna féu un esclafit anguniós que va retronir per tot Collserola. Però els nens eren ja massa lluny per a sentir-lo.

IV

Abans d'entrar a casa, tement que la renyessin pel retard, la Naoko decidí deixar el dibuix al despatx del pare amb una noteta: «De la teva filla, Naoko-chan». Sabia que el detall li agradaria i que amb aquell gest es faria perdonar la manca de puntualitat. I li va venir just, perquè així que l'hagué fet lliscar per sota la porta, la mare la conduí a la cuina xiuxiuejant:

—No facis soroll, el pare és amb el senyor Antoni...

Dins el despatx, el senyor Fujiwara escoltava la sempre interessant conversa del seu il·lustre col·lega arquitecte. En anar a mostrar-li la darrera construcció que havia fet a Nagasaki, abans de ser anomenat cònsol, es trobà el paper de la seva filla a terra. Veient el dibuix tan ben acolorit, amb les llavors incorporades, el mostrà al seu amic, somrient tímidament.

—Caram, Fujiwara! La nena té traça, i l'animaló és ben curiós... On dieu que l'ha trobat?

L'home, contravenint al costum de mantenir els nens a la cambra quan venien convidats adults, cridà la seva filla:

—Naoko-chan, vine un moment al despatx, si us plau...

A la nena li tocà llavors explicar la història del dragonet al senyor Antoni. Sorpresa que un home tan important mostrés aquell interès per les seves coses, s'aventurà a fer-li una proposta:

—Si vol, li puc ensenyar on és...

Fujiwara-san, tement que la seva filla no s'excedís en familiaritats, la tallà tot seguit:

—Gràcies, Naoko-chan, però no crec que el senyor Antoni estigui per criaturades.

—Doncs sí que ho estic, amic Fujiwara! Em deixo per veure aquest ésser tan fantàstic que ha descobert la seva filla.

La Naoko anà llavors a buscar en Hans, en Hans a en Dave, en Dave a la Marie, la Marie a en Bonki. Com que en Silvério i la Kris continuaven enderriats amb la boa, tots cinc noiets s'encaminaren a veure el dragonet acompanyats ara pel senyor Antoni i el seu amic Fujiwara.

Se'l trobaren més desconsolat que mai i sense altre rastre del seu lluminós vestit que un bocinet de menta damunt de l'ull esquerre. El senyor Antoni se'l mirà compungit i, sense pensar-s'ho dos cops, exclamà:

—Seràs la mascota del meu *park*! Et faré un vestit de trencadís. Així, cap salamandra envejosa no el podrà esmicolar perquè ja ho estarà. Ha, ha, ha! A dins, hi estaràs fresc a l'estiu i calent a l'hivern. Tu i els teus descendents hi podreu viure eternament.

V

Les obres del *Park* s'allargaven perillosament i el senyor Eusebi Güell estava cada dia més impacient. Tant, que una tarda Jujol, l'arquitecte que ajudava Gaudí, veient l'encàrrec primparat i sabent la il·lusió que faria al senyor Güell ser el primer de veure la icona del *Park*, un cop col·locat l'últim bocí de trencadís, el feu avisar.

—Què li sembla, senyor Eusebi?

—Magnífica, ben igual que la salamandra de Nimes, amb aquesta cresta tan vistosa!

Jujol, a qui el senyor Gaudí sempre havia parlat del «drac» del *park*, quedà una mica sorprès per aquella nova apel·lació i somrigué per sota del nas. No pensava pas dir-li'n res, al seu autor, no fos cas que allò causés animadversió entre els dos homes i s'acabessin aturant les obres.

A l'envejosa salamandra, el comentari del senyor Güell li va anar com l'anell al dit. Per tot Collserola ben aviat va fer córrer la brama que a qui l'arquitecte més famós del moment havia triat com a estrella del seu *park* era a ella. I els saberuts de la ciutat, delerosos de guanyar-se els favors del gran mecenes, començaren de parlar de la «salamandra alquímica» del *Park* Güell.

I ja fos per la polèmica o la creixent despesa, les obres s'aturaren irremissiblement mentre el desencís s'emparava dels fills dels cònsols. De res no havien

servit ni la tenacitat de la Naoko ni l'enginy de la Marie ni la creativitat del Bonki ni la paciència d'en Dave ni la curiositat del Silvério ni l'amabilitat de la Kris. Tots els esforços d'aquella colla de petits i grondejants vinguts d'arreu del món havien estat inútils.

—Ja ningú no reconeix el nostre dragonet en l'estàtua del *Park*! —exclamaven en llengües diferents els membres de la colla.

—I en Silvério, al Brasil! —afegia, desesmada, la Naoko.

Estaven abatuts. Tots, llevat d'en Hans, que, poc amic de lamentacions, se n'anà pensarós cap a casa. Una idea li barrinava el cap. Si hi havia una manera de recuperar el lideratge de la colla, era desemmascarant la salamandra usurpadora. Per això, tan bon punt travessà el llindar de la porta, demanà a la seva mare si podia acompanyar-lo a la biblioteca del consolat.

—És tard, però amb una mica de sort encara no deuen haver tancat...

La senyora Werke es conceixia aquelles prestatgeries tan bé com si fossin de casa. Sovint hi anava a llegir i no li costà gens indicar al seu fill on eren els llibres de ciències.

—Però necessitem saber el nom d'aquest animal en llatí, Hansie!

—Què us ha agafat a tots amb el llatí, *Mutti*? Que no és en alemany l'enciclopèdia?

—Aviam, Hansie. T'imagines que cada científic posés un nom diferent al mateix animal cadascú en la seva llengua? Ja saps què passa amb la menta en alemany, oi?

—Què li passa? Es diu *Minze*: això és tot!

—Segons a on... Hi ha llocs on li diuen *Katzenkraut*, *Balsam*, *Schmeckerts* i me'n deixo...

—Quin *Kaos*, *Mutti*!

—Exacte. Doncs per evitar aquest *Kaos*, Hansie, Linné estableix el seu sistema...

—Ah, coneixes el Linné aquell, tu?

—«El Linné aquell!» era Carl von Linné: aconseguí entrar a la noblesa a través de la ciència! I no el conec personalment... No sóc tan gran, he, he, he... —respongué Frau Werke, fent la broma fàcil—. L'home es trencà les banyes per establir una classificació fiable dels éssers vius en la llengua internacional d'aleshores, que era el llatí. Entens, doncs, que és bàsic conèixer el nom científic del dragonet per a consultar-ne les característiques en l'enciclopèdia?

—Ostres, és que no el sé! Jo no sóc en Silvério! O sí... Aviam... Espera, espera... Em sembla que ell va dir *Taren-tola* no-sé-què-més, però *Taren-tola*, de segur! Busca per la *t*, *Taren*, *Mutti*!

La dona mateixa baixà del prestatge el volum corresponent de l'enciclopèdia:

—Aquí el tenim: «*Taren... Taren... Hier! Tarentola mauritanica* (Linnaeus, 1758), dragó comú!» I, mira, el classificà precisament «el Linné aquell» com tu dius, Hansie!

—*Linnaeus* en llatí, *Mutti!* He, he, he. Molt bé. Ja el tenim: és el nostre dragonet!

La mare mantingué el dit clavat a la pàgina per indicar-li al seu fill que continués llegint.

—Aquí: «réptil propi de la Mediterrània amb quatre potes de *cinc dits* cadascuna». *Gut!*

—Ara, Hansie, has de contrastar-ho amb la salamandra per saber si difereixen en res...

—*Ja, Mutti...* —assentí el noi, buscant el presumtuós animal en la *s*—. Mira: *Salamandra salamandra*: «Salamandra comuna, amfibi amb *quatre dits* a les extremitats de davant». Ho sabia! Sabia que la Virolada no podia ser la mascota del *park*! Sóc un *genius*, com diria Linné, oi, *Mutti*?

—*Fantastisch*, Hansie! —exclamà la dona, orgullosa de la perseverança del seu noi.

Ara sí: aquell darrer argument era irrefutable! El genial arquitecte podia fàcilment haver decidit coronar la icona del *Park* amb una cresta ondulant. El que mal podia haver fet un home tan primmirat en qüestions numèriques com Antoni Gaudí era equivocar-se en el recompte dels dits de les extremitats.

Només calia fer una ullada a l'estàtua per comprovar que no era cap salamandra: de l'u al cinc, impossible descomptar-se! Ja ningú no ho podria dir i, si algú gosava, allà hi seria aquella multicolor colleta per desfer l'engany. Contra els més il·lustres saberuts, el seny popular que sempre l'havia anomenat «drac», l'havia encertada. Un cop més, la veritat tornava a fer el seu camí ondulant però segur fins a la llum. I el fill rebec del cònsol d'Alemanya n'havia estat l'artífex, amb la gens menyspreable ajuda del Linné aquell...

■ EPÍLEG

Això s'esdevenia el 1914 (un mal any per a Europa). La documentació que en resta és confusa. Amb el pas del temps, els cònsols foren traslladats, alguns a terres ben llunyanes i, amb ells, els seus fills. Cap d'ells, però, no s'oblidà del drac i el feu conèixer allà on s'establí. I tots els que s'assabentaven de la història volien venir a visitar-lo al *Park Güell* de Barcelona, a posar-li una fulla de menta fresca als llavis, arran del raig d'aigua.

I contenen més d'un, a les tardes xardoroses de l'estiu, quan un sol roent teixeix calitges daurades en el cel, en mirar-li els ulls fixament, va veure com l'estàtua li picava l'ullet...

Silvia Aymerich (Barcelona, 1957) és llicenciada en Biologia i en Filologia Anglogermànica per la Universitat de Barcelona, i diplomada en traducció per la Universitat de Perpinyà. Ha traduït novel·les de destacats autors anglosaxons de ciència-ficció i fantasia. Com a escriptora, ha publicat poesia i narrativa, i és igualment autora d'articles. Guardonada amb diversos premis literaris i projectes becats, ha estat antologada en publicacions catalanes i internacionals. En la dimensió cívica de la poesia, ha participat en nombroses lectures i exposicions al voltant de referents socials i culturals. Pel que fa a la prosa, ha presentat ponències, impartit cursos i tallers de narrativa de divulgació científica. En aquesta línia, ha col·laborat amb els Grups de Recerca de la Fundació Epson, de la Universitat Autònoma i la Fundació Cosmocaixa. Avançant en la innovació educativa, ha escrit relats de lectura activa en format blog amb el suport del Departament, acollits en actes acadèmics d'àmbit europeu. És membre de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) i del PEN Català.

Més informació sobre l'autora: <<http://bloccs.xtec.cat/poetic/poetic/autora/>>.